

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Приносът на селските райони в Европа към Европейската година на културното наследство (2018 г.) за гарантиране на устойчивостта и сближаването на градските/селските райони“

(становище по собствена инициатива)

(2018/C 440/04)

Докладчик: **Tom JONES**

Решение на Пленарната асамблея	15.2.2018 г.
Правно основание	член 29, параграф 2 от Правилника за дейността Становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	5.9.2018 г.
Приемане на пленарна сесия	19.9.2018 г.
Пленарна сесия №	537
Резултат от гласуването	201/2/7
(„за“/„против“/„въздържал се“)	

1. Заключение и препоръки

Заключения

- 1.1. ЕИСК напълно подкрепя определянето на 2018 г. за Европейска година на културното наследство и приветства всички усилия на инициаторите и организаторите на всички равнища да повишат видимостта и да отбележат разнообразното и богато културно наследство на Европа ⁽¹⁾.
- 1.2. ЕИСК насърчава всички заинтересовани страни и участници да приемат възможно най-широкото определение за култура и да приобщят всички граждани.
- 1.3. Чрез тази година следва не само да се отдава почит на миналото, но и да се насърчават развиващите се нови и стимулиращи форми на изразяване на човешкото вдъхновение и умения, които често възникват въз основа на традициите, залегнали в културното наследство на селските райони в отделните страни.
- 1.4. Дванадесет месеца са кратък период, но се надяваме, че тези допълнителни усилия и инвестиции ще стимулират гражданите да се насочат към възможностите, свързани с културното наследство в селските райони. Това следва да им даде възможност да изградят една възобновена, естетическа, социална и икономическа съкровищница на благосъстояние за настоящите и бъдещите поколения. До средата на годината над 3 500 проекта бяха отличени със знака „Европейска година на културното наследство“, като процентът на проектите от селските райони е различен за различните региони.
- 1.5. ЕИСК одобрява призива на Европейския алианс за култура и изкуство от януари 2018 г. европейските институции и държавите членки да осигурят „съществена подкрепа в рамките на многогодишната финансова рамка (МФР) за периода след 2020 г.“ Комитетът приветства и задължението за разход за култура, предложено от Европейската комисия в проектобюджета от май 2018 г., и задълженията, които тя е поела чрез Новата програма за култура ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Становище на ЕИСК относно *Нова програма за култура* (все още непубликувано в Официален вестник).

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/culture/news/new-european-agenda-culture_en

Препоръки

1.6. Културното наследство на селските райони с цялото си богатство и многообразие следва да бъде признато официално заради своята реална художествена стойност и заради своя икономически и финансов принос за благосъстоянието на всички европейски граждани ⁽³⁾.

1.7. Инвестициите на публичните финансови донори следва да бъдат съобразени с особеностите на селските райони, за да може при планирането на нови източници на финансиране, те да включват подкрепа за текущия принос на семейните земеделски стопанства и работниците, както и за неправителствените организации, обединяващи отделни творци и фолклорни групи, групи за действие на местно равнище и стопанства, предоставящи прием на лица, нуждаещи се от грижи, като изцяло се вземат под внимание мерките, необходими за подобряване на инфраструктурата на културното наследство на селските райони.

1.8. Съществуващите източници на финансиране на ЕС, включително програмата за развитие на селските райони, следва да разглеждат културата във все по-голяма степен като хоризонтална ценност и да подпомагат културни проекти, включително такива за опазване, насърчаване и подобряване на ландшафти с биологично разнообразие. Възстановяването на пасищното животновъдство, на отдалечените хижи в Пиренеите и на лозята на Санторини, опазването на общите пасища в Шейка Маре (Румъния) са добри примери, също като културният проект по програма Leader в Лесбос (Гърция) за подпомагане на интеграцията на мигрантите. По агроекологичните схеми следва да продължат да се изграждат земеделски местообитания, а в застроената среда следва да се постигнат по-високи стандарти на проектиране, зачитащи традиционните културни модели и същевременно свързани със съвременната употреба.

1.9. Устойчивите горски площи, гори и водни пътища заслужават мерки за подкрепа с цел да се избегне влошаването на състоянието им и замърсяването. Следва да се осигурят средства за поддържане на защитните пояси от дървета и храсти, създадени в миналото в селските райони (напр. в Полша съгласно концепцията на Дезидери Хлаповски), които ограничават ерозията на почвите и емисиите на CO₂, спомагат за повишаване на добива и обогатяват ландшафта.

1.10. Приносът на дните на отворените врати в земеделските стопанства, училищните посещения в селските райони, изложенията, занаятчийските и други панаири и културни фестивали помагат на градските жители да разбират и да оценяват по-добре селските райони и заслужават публична финансова подкрепа, както и мерките за изграждане на мостове между жителите на селските и градските райони чрез културни проекти.

1.11. Мерките за запознаване на новите поколения с културата и традициите на селските райони чрез иновативен съвременен език следва да се насърчават, а икономическите и социалните ползи да се измерват, като се обменят и отбелязват добрите практики. Художниците и други вдъхновяващи културни дейци, понякога от други места, следва да бъдат подкрепяни, за да помагат на общностите да реализират пълния потенциал на местните културни активи.

1.12. Сериозната загуба на занаятчийски умения трябва да се преодолее чрез по-големи инвестиции в обучение, за да се осъществи приемственост между поколенията въз основа на знания от миналото и чрез насърчаване на иновациите. В училищата в селските райони следва да се преподават знания за потенциала за заетост, който носят активите на селските райони, както и за възможностите за професионално развитие извън тях. Не само младите земеделски стопани, но и всички млади хора в селските райони са изправени пред специфичното предизвикателство да бъдат предприемачи в ролята си на пазители, грижещи се за своето наследство.

1.13. Културното наследство на селските райони следва да се насърчава по устойчив начин, наред с другото, с туристическа цел, за да се научат градските жители да възприемат културните ценности в селските райони и по-лесно да избират домове в селските райони и работа в по-отдалечени населени места.

1.14. Маркетингът на културните продукти на селските райони, включително на кулинарното наследство, следва да се насърчава, а статутът на тяхната географска марка да се защитава като гаранция за качество и проследимост за гражданите.

1.15. Доброволчеството, участието в общността и социалните предприятия, както и частните предприятия в селските райони, следва да се насърчават да развиват и споделят своите културни дейности, като това включва насърчаването на многообразието на езици и диалекти в полза на всички граждани. „Интелигентните“ селски общности следва да се възползват от ценността и потенциала на своите местни културни активи и да търсят възможности за сътрудничество със сходни общности от други места с цел укрепване на връзките, включително засилване на икономическите ползи от по-големите възможности за туризъм.

⁽³⁾ Конференция на ЕИСК, проведена на 20 и 21 юни 2016 г.

1.16. Въпреки че проектите за отбелязване на Европейската година на културното наследство 2018 г. вероятно ще продължат в бъдеще, е важно да се направи ясна равностметка и оценка на количествено измеримите инвестиции и резултати, като се вземат под внимание икономическите, социалните и културните фактори. Близко 8 милиона евро бяха отпуснати за Европейската година на културното наследство след трестранни преговори между Европейския парламент и Съвета през 2017 г. Би било справедливо да се очаква, че определена част от тази подкрепа е била предоставена на селските райони.

1.17. Необходими са повече изследвания, за да се измерят в количествено и качествено отношение ползите от наследството и от текущите културни дейности за благосъстоянието на гражданите и за да се подкрепят решенията за бъдещи действия. Непоколебимите защитници на наследството се нуждаят от подкрепа, за да приемат новите мигранти и различните културни традиции.

1.18. Необходими са спешни действия в областта на свързаността на транспорта и цифровата инфраструктура, която е от съществено значение за усядането в селските райони и за развитието на културния туризъм.

2. Въведение

2.1. Настоящото становище е насочено по-специално към широкия спектър от активи и таланти на селските райони и техните жители и ще допринесе за културното наследство на Европа и за начина, по който това широко определение на културата допринася за по-голямата жизнеспособност и благоденствие на селските райони. Ние подкрепяме Общоевропейската харта за наследството на селските райони, с която се насърчава устойчивото устройство на територията⁽⁴⁾, и посоченото в Декларацията от Корк 2.0 от 2016 г.: „Управлението на земята играе ключова роля във взаимодействието между гражданите и околната среда. Политиките трябва да стимулират осигуряването на обществени блага в областта на околната среда, включително опазването на природното и културното наследство на Европа“.

2.2. Тази инициатива следва да бъде подложена на „преглед на въздействието върху селските райони“ и ЕИСК изразява загриженост, че до малките общностни групи в селата и малките градове няма да достигнат своевременно достатъчно знания, за да се подготвят и да оползотворят огромното изобилие от културни активи около тях. Чрез тази година следва не само да се отдава почит на миналото, но и да се насърчават развиващите се нови и стимулиращи форми на изразяване на човешкото вдъхновение и умения, които често възникват въз основа на традициите, заложили в културното наследство на селските райони в отделните страни.

2.3. Посочването на съществуващите културни дейности и извличането на изводи от успешните проекти имат реална стойност, но честванията през 2018 г. следва да включват и нови, иновативни културни прояви, които да се основават на миналото и да предават културното наследство на новите поколения по съвременен начин, като предоставят нови възможности на селските райони. По програма „Творческа Европа“ има два проекта за селските райони — „Корени и пътища“ и „Храната е култура“, които, ако бъдат успешни, биха могли да допринесат за обучението и развитието.

2.4. Въпреки че е трудно да се определят количествено икономическите и социалните ползи от културната дейност (над 300 000 работни места са пряко свързани с европейската култура), ОИСР счита, че културата следва да се използва като показател за благосъстояние и е важно организаторите на ЕГКН 2018 г. да извършат анализ, който би могъл да обоснове бъдещите публични инвестиции. Следва да има ясен отчет за това доколко годината е успяла да достигне до селските и отдалечените райони и как евентуалните наследени добри практики като AlpFoodway⁽⁵⁾ и проектите Terract⁽⁶⁾ могат да послужат като основа за бъдещото определяне на приоритети на европейско и регионално равнище.

3. Общи и конкретни бележки

3.1. Ландшафтът в селските райони, мозайката от естествени геоложки структури и следи от човешка дейност в селското и горското стопанство, езерата, реките и изградените селища може би са най-голямото културно наследство, което съществува. От националните паркове и защитените зони по „Натура 2000“ до зелените площи в покрайнините на градовете съществува разнообразна красота, която трябва да бъде оценена — източник на вдъхновение за поколения художници, музиканти, литератори, танцьори и за всички нас, които не се причисляваме към нито една от тези категории. Новата програма за култура на Комисията е доста лаконична по отношение на перспективите за селските райони. В нея обаче се

⁽⁴⁾ Резолюция № 2 на Европейската конференция на министрите на териториалното/регионалното устройство на държавите — членки на Съвета на Европа (СЕМАТ), относно Общоевропейската харта за наследството на селските райони: насърчаване на устойчиво териториално устройство — „Наследството на селските райони като фактор за териториално сближаване“, приета на 15-ата сесия на СЕМАТ, Москва, Руска федерация, 9 юли 2010 г.

⁽⁵⁾ <http://www.alpine-space.eu/projects/alpfoodway/en/home>

⁽⁶⁾ <http://www.terract.eu/fr/>

посочва, че „реставрирането и подобряването на културното и природното наследство допринася за потенциала за растеж и устойчивостта. Интегрираното управление на културните и природните активи насърчава хората да откриват и да се ангажират и с двата вида наследство“. Народът маянгна от Никарагуа използва една и съща дума за „природа“ и „култура“. Това е екологично гражданство.

3.2. Селските общности дори добавят стойност към ландшафта. Именно управителите, служителите и занаятчиите от земеделските и горските стопанства — мъже и жени — са оформили тези ландшафти. Поколения опитни хора са използвали земята и водата за храна, подслон и източник на доходи. Така например разработената през XIX век в Полша концепция за зелени пояси и насаждения от храсти за опазване на почвите, създаде характерния облик на новия ландшафт. Хората са оформили границите на парцелите от камъни и клони, построили са обори и работилници. Поколения наред те са отглеждали местни породи добитък, подходящи за терена и климата, и са управлявали растителността. Те са развили специфична местна гастрономия и фолклорни традиции. Получили сме и богато наследство от прекрасни сгради — имения, замъци, църкви, но и селски къщи, малки селски воденици и магазинчета като старателно реставрираните в музея на народната култура „Сейнт Фейгън“ в Уелс. Поддръжката на подобна историческа архитектура често се поема от частни инвеститори с известна подкрепа от страна на публичните органи и благотворителните организации, която е от жизненоважно значение. По линия на иновативен проект в Северен Уелс се използва възобновяема енергия от морското дъно за отопление, като така се намаляват разходите в Plas Newydd, имение на Националния тръст⁽⁷⁾. Чрез честването на миналото и настоящето би трябвало да се търси баланс между идеалите и реалните човешки борби и усилия.

3.3. Ние оценяваме всички усилия, включително тези на Европейския алианс за културното наследство, за старателно опазване на това наследство. Реставрирането включва необходимостта от отговорни за планирането органи, които чрез своята подкрепа да гарантират подходяща реконструкция на сградите. По проекта REVAВ, съфинансиран от програма „Еразъм“, се предоставя обучение за подобряване на потенциала за повторно използване на излишни селскостопански сгради, като по този начин се предотвратява тяхното унищожаване.

3.4. Хората в селските райони са създали своя собствена култура, отразяваща тяхната работа, развлечения и социални предизвикателства във всички форми на изкуството, спорта и общата дейност на общността. Селските райони често са важни хранилища за многообразието от езици на малцинства и диалекти. Наименованията на селата, стопанствата и площите имат важно значение, което заслужава да бъде разбрано и зачитано. Те са създали и все още създават наследство, което представлява ценност за обществото като цяло.

3.5. Техните икономически дейности обаче също се развиват и понякога изчезват. Не всички ландшафти са останали непокътнати. Някои свидетелстват за промишлена експлоатация, за войни и ограбване, за пораженията от суши, наводнения и пожари или дори за свръхексплоатация в резултат на прекомерен и концентриран туризъм. Всички те имат какво да разкажат и на какво да ни научат. Смекчаването на въздействието от изменението на климата ще изисква положителна намеса за запазване на многообразието и избора на опит. Поддръжането на връзки с миналото се обозначава като „предоставяне на обществени блага“, а състоянието на ландшафтите се влошава, ако няма устойчиво биологично разнообразие, старателно планиране и регулиран достъп. Дори художественото културно проявление се развива, когато населението в селските райони намалява под устойчивите равнища.

3.6. В статистиката на Евростат за 2017 г. се отбелязва, че повече от една трета от европейците не участват в културни дейности, поради което развиващият се селски културен туризъм, свързан със здравни и развлекателни дейности, е и ще бъде важен мост между хората в градските и селските райони. Град Голуей е добър пример за културни партньорства между селските и градските райони, а инициативата „Европейски столици на културата“ (например Пловдив, България, и Матера, Италия, през 2019 г.) винаги следва да показва културните характеристики както на селските райони, така и на градовете. В Уелс установеният от закона орган за културното наследство, CADW, има инициатива на отворените врати, която е част от проект с участието на 50 държави и е предназначена да помогне на гражданите да проследят етапите на промяната, за да разберат по-добре своето съществуване — „за да планира бъдещето си, човек трябва да разбере своето минало“.

3.7. В Гърция има друг пример за споделени знания във Фермата на изкуствата⁽⁸⁾, разработена от Сотирис Маринис. В село Мегали Мантиня в Западен Мани той е построил три къщи и център за обучение, който работи на принципа, че „придобитият тук опит ни дава знания за нашето селско и културно наследство“.

⁽⁷⁾ <https://www.bangor.ac.uk/studentlife/studentnews/gift-s-marine-renewable-visit-to-plas-newydd-18421>

⁽⁸⁾ <https://www.facebook.com/agroktima.artfarm/>

3.8. Селският културен туризъм е действащ и разрастващ се източник на икономически и социални ресурси и основа за съвместни инвестиции. Отговорността за опазването и подкрепата на европейското културно наследство е компетентност на националните, регионалните и местните власти, като от основно значение е наличието на обществено чувство за гордост. Европейските институции могат да насърчават усещането за европейски общи ценности и да стимулират и поощряват добрите практики и споделяния опит⁽⁹⁾. Традиционните регионални кулинарни рецепти, бирата и виното, костюмите и музиката, които се показват на Зелената седмица в Берлин⁽¹⁰⁾, всяка година привличат хиляди посетители от чужбина и допринасят за връзката между настоящето и миналото. Прякото свързване на хранителните и занаятчийските продукти на селскостопанските производители с потребителите чрез пазари на земеделски производители и продажби по интернет става все по-популярна практика, като пример за това са местните групи за храни REKO във Финландия.

3.9. Местата за усамотяване, за слушане и наблюдаване на птици и за съприкосновение с гората — разнообразието от гори, както и от растителни видове за медицински цели — допринасят за това гражданите да проявяват повече любознателност, желание да научат повече и да увеличават своето благосъстояние. Разширяването на кръга от възможности и открития следва да спомогне за избягване на твърде голямата концентрация на посещения в уязвими зони. Това създава допълнителна стойност по отношение на икономиката и заетостта, базирана на основните активи на селата в по-отдалечените райони — стойност, която вече е оценена от интелигентните села и общности. В планинските райони на Ломбардия проектът AttivAree засилва чувството за принадлежност на хората, като укрепва природното наследство чрез изкуство. По него се работи за ремонтване на хостели и насърчаване на предлагането в отдалечени села като Лавеноне⁽¹¹⁾. Туристическите агенции следва да бъдат насърчавани да работят в партньорство с предприемачи и социални предприятия от отдалечените региони за укрепване на устойчивия културен туризъм.

3.10. Разпространението и представянето на културна информация чрез използване на цифрови технологии по творчески начин ще намали растящото разделение между града и селото и между младите и по-възрастните поколения. Приветстват се проекти като YourAlps⁽¹²⁾, които възстановяват връзката на младежите с наследството на планинските райони. Има много нови примери за иновативни начини за представяне на културните традиции, като например художественият проект, използван в Астед в Дания и в село Пфин в Швейцария. Тези проекти са резултат от местни инициативи, при които се установява какви са местните нужди и се използват процеси на участие, като самите те са част от културната традиция на Европа. На европейско, държавно и регионално равнище следва да се предоставят публични и частни ресурси, за да се ускорят инвестициите в подобни инициативи.

3.11. Все повече се използват и нови цифрови инструменти, например на места с минали и все още тлеещи конфликти, с цел възстановяване на важни исторически обекти, унищожени поради изоставяне или военни действия. Технологиите се използват за по-точно разчитане на надгробни паметници и избледнели ръкописи⁽¹³⁾. ЕИСК приветства плановете на Комисията за „Стратегия Digital4Culture“ и очаква в нея да бъдат взети под внимание всички съществени аспекти на селските райони. В проекта MEMOLA например се използва 3D сканиране на стари напоявани площи за обучение по нови процеси на напояване.

3.12. Необходими са повече изследвания, за да се разбере какво е значението на културната дейност за хората и какви са ползите от нея за здравето за всички възрасти, но най-вече за хората с физически или психически заболявания⁽¹⁴⁾, макар че по линия на текущите програми по „Еразъм +“, като например магистърската програма „ТЕМА“, понастоящем се финансират добри възможности за научни изследвания. На конференцията на високо равнище по програма „Хоризонт 2020“ в рамките на ЕГКН относно „Иновациите и културното наследство“⁽¹⁵⁾ беше отправен призив за допълнителни усилия за развитие на научноизследователската дейност с цел определяне на приоритетите и най-добрите практики за насърчаване на културните дейности.

3.13. Инициативите, подпомагани от благотворителни и филантропски фондации, са допринесли значително за опазването на природни обекти и за подпомагането на дейности, често чрез социални предприятия, които насърчават развитието на селските райони по устойчив начин. Културната фондация на Финландия подпомага научните изследвания на мерки за предотвратяване на земеделски отпадъци, които се отразяват върху качеството на водата в Балтийско море. Тя работи със земеделски стопани, които считат, че по-голямото биологично разнообразие означава по-богат ландшафт. Приветстват се и други благотворителни инициативи като Тръста за културно наследство на училищата в Уелс, който

⁽⁹⁾ Становище на ЕИСК относно *Нова програма за култура* (все още непубликувано в Официален вестник).

⁽¹⁰⁾ <https://www.grueneweche.de/>

⁽¹¹⁾ AttivAree project in the Lombardy region

⁽¹²⁾ <http://www.alpine-space.eu/projects/youralps/en/home>

⁽¹³⁾ Проект на Andrew Skerrett, представен на изслушването на проучвателната група на 24 юли 2018 г. в Кардиф.

⁽¹⁴⁾ Innovate Trust — Положителни резултати от дните на проекта по градинарство.

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/events/innovation-and-cultural-heritage-2018-mar-20_en

насърчава културните съревнования между училищата с участието на млади хора, които замислят и осъществяват културни дейности по свой избор⁽¹⁶⁾. Един пример за това как на младите хора се дава възможност да изследват културното си наследство е училището в Писку⁽¹⁷⁾, Румъния, което е както специализирано училище за културно наследство, така и организатор на семинари и конференции. Самият ЕИСК през март 2018 г. събра ученици от училища в цяла Европа, за да обсъдят културните си приоритети под надслов „Твоята Европа, твоето мнение!“⁽¹⁸⁾. Те стигнаха до заключението: „Искат да живеят в Европа, която окуражава и защитава всички форми на културата... искат да избегнат елитарността и да популяризират културата..., но също така да имат възможност да създават своя собствена култура...“ В Джифони, село в Южна Италия, около 300 студенти подготвиха филми и видеоматериали, за да популяризират региона си.

3.14. Инвестициите на публичните финансови донори следва да бъдат съобразени с особеностите на селските райони, за да може при планирането на нови потоци на финансиране, те да включват подкрепа за настоящия принос на семейните земеделски стопанства и работниците, както и за неправителствените организации, обединяващи отделни творци и фолклорни групи, групи за действие на местно равнище и стопанства, предоставящи прием на лица, нуждаещи се от грижи, като изцяло се вземат под внимание мерките, необходими за подобряване на инфраструктурата на културното наследство на селските райони.

3.15. Има възможност за повече тематични и географски връзки и търсене на такива от страна на културните туристи. Приветстват се съвместни проекти за брандиране и за обединен достъп. Селскостопанските изложения и националните прояви в селата и в малките градове, като например шоуто Royal Welsh в Билт Уелс⁽¹⁹⁾, което привлича около 240 000 посетители, и литературният фестивал в Хей он Уай, който носи приблизително 21 милиона британски лири в един малък селски район, са важни икономически и социални фактори. Дните на отворените врати в стопанствата, панаирите като Llangollen International Eisteddfod, концертите, пешеходните шествия като това във Вьорне, Белгия, теснолинейките с парни локомотиви, групите за скандинавско ходене и ансамблите за традиционни танци — всички те допринасят изключително много за запазването и популяризирането на културното наследство на селските райони. Приносът на доброволци от много поколения за тези прояви сам по себе си е важна част от нашето културно наследство. Работата на Европейския доброволчески център и на националните и регионалните доброволчески организации за насърчаване на качествената доброволческа дейност в областта на културата се приветства и те се насърчават да продължат ценните си усилия, включително предоставянето на обучение по въпросите на здравето и безопасността, за да се гарантират безопасни и приятни преживявания както на доброволците, така и на туристите.

3.16. Има обаче нарастващ недостиг на умели занаятчии, които да предадат знания и да обучат едно ново поколение как да опазва и развива това многообразно наследство. С инициативата JEMA⁽²⁰⁾, която започна във Франция, редовно се насърчава работата на занаятчиите и се популяризира необходимостта от обучение на новите поколения. Посрещането на тази нужда е добра възможност за създаване на връзка между поколенията посредством културата и за нейните цели. В рамките на текущите програми на ЕС и на националните/регионалните програми е от съществено значение да има практическо обучение и признание на придобитите умения, които да бъдат насочени не само към съществуващите занаятчийски и екологични умения, но и към наставничеството, развитието на нови техники и предприемачеството в областта на културата. Необходимо е да се оказва подкрепа за художници и други лица, за да работят с местните училища в селските и градските райони, като по приобщаващ начин развиват културни идеи, насочени към различни поколения и етнически групи.

3.17. Културното наследство на селските райони е свързано и с демокрацията на участието. Има силна европейска традиция за общностна солидарност и за справяне с изолацията и неравнопоставеността чрез дейности на общността, много от които се основават на културата. Изграждането на местно устойчиво лидерство и постигането на местните приоритети чрез водено от общностите местно развитие (BOMP) и метода LEADER обогатяват наследството на организирани граждански групи и движения. Социалните и културните дейности спомагат за сближаването на хората в географските райони с недостатъчни обществени и частни услуги. Традицията за намеса на доброволческия сектор, понякога като крайно средство, помага за опазването на чувствителните и уязвими ландшафти, необходими за оцеляването на хората. Публичната подкрепа за тези дейности е жизненоважна.

Брюксел, 19 септември 2018 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

⁽¹⁶⁾ [https://jamesprotheroe.wordpress.com/Darren Park Primary School, Ferndale](https://jamesprotheroe.wordpress.com/Darren_Park_Primary_School,_Ferndale).

⁽¹⁷⁾ <http://piscu.ro/piscu-school/#>

⁽¹⁸⁾ <https://www.eesc.europa.eu/bg/node/52237>

⁽¹⁹⁾ <http://www.rwas.wales/royal-welsh-show/>

⁽²⁰⁾ Европейски дни на художествените занаяти <https://www.journeesdesmetiersdart.fr/>